

ПЕРЕДМОВА

Ситуація, в якій сьогодні опинилась Україна, є вкрай складною. Драматичне протистояння представників частини суспільства, орієнтованої на європейську перспективу, та влади, яка в останній момент, по суті, відмовилася від європейського вектора розвитку, завершилося поразкою останньої.

Коло завдань, яке постало перед представниками нинішньої влади і політикуму, виявилось дуже широким. Потрібно відновлювати систему органів державного управління, піднімати зруйновану економіку, припиняти розбрат у суспільстві. Протистояння, зумовлене політичними спекуляціями на мовно-культурних відмінностях регіонів, використовується зовнішніми чинниками як основа для формування різноманітних сепаратистських рухів.

Посилення загроз та викликів національній безпеці України, що збіглися у часі з розбалансованістю системи влади та нерезформованістю ключових сфер суспільного буття, диктує потребу вироблення на теоретичному рівні адекватної сьогодишнім реаліям політичної стратегії подальшого розвитку та модернізації країни. Нині в умовах складних випробувань, які випали на долю України, своє вагоме слово повинна сказати політична наука, яка має давні традиції, набула загальносуспільного визнання, інституційної розгалуженості та сформувала солідний кадровий ресурс. Серед тих пріоритетів, на які мала б адекватно відреагувати українська політологія, доречно виділити кілька ключових.

Варто поміркувати над виробленням нової політичної парадигми, оскільки наявні мають схильність застарівати. Промовистий приклад тому – криза міжнародної системи безпеки.

Ідеться, передусім, про пошук інтегральних підходів, теорій, методологій, спроможних запропонувати вчасне розв'язання складних суспільних проблем сьогодення. Слушним також видається розробка стратегії реформ українського суспільства. Загальний підсумок сучасних драматичних подій – це руйнування тієї моделі державного управління, яка формувалася впродовж років незалежності.

На сьогодні в громадській свідомості і експертному середовищі є усвідомлення того, що необхідні фундаментальні новації у

подальшому розвитку держави. Однак відсутнє консолідоване бачення, що саме потрібно зробити.

Завдання української політичної науки полягає у визначенні шляхів побудови оновлених державних інститутів і політичних відносин.

Робота над імплементацією положень політичної частини Угоди про Асоціацію з ЄС – це той пріоритет, реалізація якого потребує значних зусиль українських учених-політологів. Ця імплементація пов'язана зі системною роботою над забезпеченням інституційного розвитку, розробкою нормативно-правової бази, сприянням розширення структур громадянського суспільства, зрештою, й зміцненням політичної культури в українському суспільстві.

Суспільні процеси, які спостерігалися за останні місяці всередині країни, виявили нагальну потребу залучити рушійні сили громадянського суспільства до державного будівництва. Одним із головних завдань є пошук можливих способів подальшої оптимізації політико-правового середовища розвитку громадянського суспільства як одного з головних чинників успішності суспільних трансформацій.

Завданням політичної науки має стати вивчення наявних тенденцій суспільної активності, процесів самоорганізації населення, вироблення моделі переходу від патерналістської традиції взаємодії державних інституцій та громадськості до створення умов повноцінної самореалізації через кооперацію із громадським сектором, передачу йому частини управлінських функцій. Саме система партнерства, а не опіки громадянського суспільства може стати запорукою стабільного розвитку держави на сучасному етапі.

У сучасному політичному дискурсі надзвичайно популярною є тема децентралізації влади. Очевидно, що це – вимога часу. Необхідно якомога швидше вжити комплекс заходів, спрямованих на певну «диверсифікацію» централізованої моделі державно-політичного управління, яка в нинішніх умовах виявила свою неефективність. Ідеться про створення умов, спрямованих на підвищення ефективності функціонування всієї системи державно-політичного організму за рахунок передачі значних повноважень на низові шаблі управлінських функцій. Це стосується потреб реформування виконавчої влади, зміцнення місцевої демократії,

становлення громадського контролю над роботою органів влади, розвитку самоврядування. Таким чином, перед політичною наукою в Україні поставлене завдання всебічно дослідити зміст децентралізації і розробити конкретну стратегію її практичного впровадження.

Предметом наукових досліджень також має стати пошук ефективних шляхів консолідації всього суспільства та нових підходів до розвитку і зміцнення сучасної української політичної нації. У цьому контексті для політичної науки актуалізується завдання формування ціннісних засад суспільного буття, без якого українська нація не має шансів на успішний поступ. Має бути сформована однаково зрозуміла та прийнятна як для Заходу, так і Сходу загальнонаціональна ціннісна матриця, яка може стати консолідуючою основою ідеології державного будівництва.

**Олег Рафальський,
президент Асоціації політичних наук України,
член-кореспондент НАПН України,
доктор історичних наук**